

ARVUSTUS | „Igav näitus”, mis pärit justkui mõnest Michelangelo Antonioni filmist

Krista Mölderil filmilik näitus „Sa olid lind” meenutab Michelangelo Antonioni 1966. aasta filmi „Blow-Up”.

Janar Ala
ajakirjanik

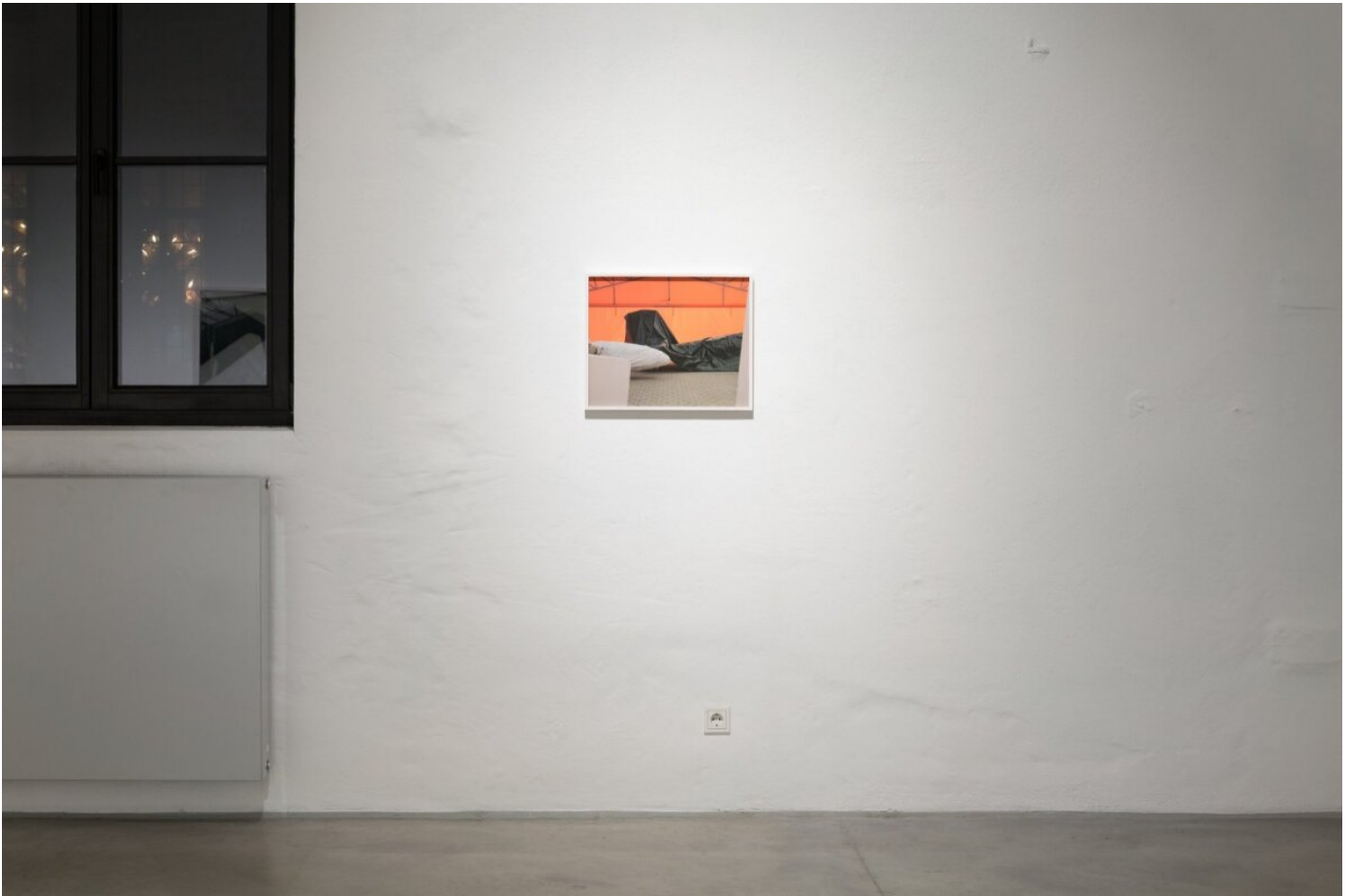

Objektid Krista Mölderil fotodel suhtuvad oma vaatajasse delikaatselt ja pealetükkimatult.

FOTO: HEDI JAANSOO

TELLIJALE AVATUD

Kunagi oli õnn või siis õnnetus viibida ühel üritusel. Ruumi oli kogunenud palju erisuguseid ja ilmselt erisuguse agendaga inimesi, võeti vist ka napsu ja kuidagi hakkas tekkima tunne, et need tegevused ei suuda selles ruumis ühist fookust leida. Võis täheldada midagi kaoselaadset. Sõber ütles mulle, et küll siin on igav. Ma vastasin selle peale, et kui seda igavust nüüd niimoodi jälgida, siis ei olegi ehk enam nii igav, andsin sellise zenbudistliku näpunäite. Umbes poole tunni pärast arvas sõber, et mul oli vist õigus.

Igavus on fotokunstnik Krista Mölderi töödes oluline fenomen. Meie ajal räägitakse ka sellest, kuidas igavus on maailmast otsa saanud või otsa saamas, igavus on muutunud haruldaseks ja tuleks panna kaitse alla.

FOTO: HEDI JAANSOO

Igavus on fotokunstnik Krista Mölderi töödes oluline fenomen. Meie ajal räägitakse ka sellest, kuidas igavus on maailmast otsa saanud või otsa saamas, igavus on muutunud haruldaseks ja tuleks panna kaitse alla. On nutitelefonid, Netflix ja paljud teised võimalused, lülitad sisse ja igavus ei jõua veel peale hakatagi. Meil ei ole enam üldse igav, kurdavad inimesed, aga tahaks igavust, tahaks konutada ja molutada, tahaks kohata tühjuse eksistentsiaalset survet. Tahaks jõuda igavuse tunnetamisel sellise hõbedaläikelise momendini, kus mõtted ja kujutlused saavad otsa ning kus kohtame juba kergelt või miks mitte ka rasket füüsilist ja vaimset ebamugavust.

Meil ei ole enam üldse igav, kurdavad inimesed, aga tahaks igavust, tahaks konutada ja molutada.

Krista Mölderile meeldibki pildistada selliseid õrnamat sorti pool-olekuid, meie olemise ja ruumide olulisi, kuid sageli märkamatuks jäävaid tahke. Tema puhul on ikka räägitud vahe- või üleminekukohtadest, neist, mida ei peeta märkamise mõttes otseselt oluliseks, ehkki need võivad peita endas tõhusat potentsiaali. Vaikelud, valguse spetsiifika, aja mööduvus, tühjad kohad, vaated akendele ja ustele, taustad, pilgu koondumised ja hajumised, vaiksesse mõttesse vajumised ja sealt veel vaiksemad välja tulemised, enda kuhugi ära unustamised jne.

Sellised väikesed ekstaasid. 2018. aastal toimus tal näitus Frankfurtis Euroopa Keskpangas ja pank tema soliiduses, millega seoses võib aimuda vaikselt finantsekstaase, võib olla Krista Mölderit tööde eksponeerimisekski küllaltki sobilik koht.

Filmilik näitus

Millegipärast leidsin end Krista Mölderit näitusele sisse astudes ja seal veel isegi mitte täielikult kohanedas jõudes, et see on väga filmilik näitus. Tegin kiiresti pealiskaudse, rahmeldava ja ettehaarava üldistuse, mis osutus küll õnnelikult õigeks. Vahel öeldakse, et esimene mõte olevat ju see kõige parem mõte. Ja kõigepealt meenus mulle Michelangelo Antonioni film „Blow-Up” (1966). Selle filmi puhul on peetud tähtsaks mainida ka tema justkui lõpetamata olekut ja kuuldavasti jäigi osa võtteid tegemata, sest eelarve läks lõhki. Aga see mängib filmi kasuks. Jätab justkui midagi varjatuks või ühendamatuks.

Krista Mölderile meeldibki pildistada õrnamat sorti pool-olekuid, meie olemise ja ruumide olulisi, kuid sageli märkamatuks jäävaid tahke.

FOTO: HEDI JAANSOO

Selles filmis tegutseb David Hemmingsi mängitud fotograaf, kes tüdib oma moefotosessioonist ja läheb parki kondama ning seda muidugi ka pildistama. Park on antonionilikult tühi ja vaikeluline. Seda parki võib pidada pigem mittekohaks kui kohaks, sest tal justkui puuduvad

äratuntavad individuaalsed omadused. Ta on park kui selline. Tegelane ütlebki selle kohta „mingisugune park”. Pargis pildistab ta ka meest ja naist, kes tunduvad kurameerivat. Hiljem, fotosid suurendades, avastab ta pildil mõrva – mees on tapetud. Hakkab arenema müsteerium, aga mitte sellisel väga tuntaval kujul. Müsteerium ilmneb võrdlemisi peidetuna ega taha ei ennast ega oma lahendust hästi kätte anda ja see ei pruugigi olla peamisem. Võib öelda, et lõpuks hajub see müsteerium tausta. Antonioni ise ütles, et see film proovib väljendada mitte inimese suhet inimesega, vaid inimese suhet reaalsusega. Nagu tegeleb sellega laias laastus ka fotograafia ja kitsamas laastus Krista Mölderil kunst.

NÄITUS

„Sa olid lind”

Krista Mölder

Temnikova ja Kasela galeriis (Peetri 12, Tallinnas Noblessneri linnakus)

Avatud 7. veebruarini

Filmi „Blow-up” süžee on ehitatud Julio Cortázeni novelli „Saatana ila” põhjal (eesti keeles kogumikus „Salarelvad” (2011), tõlkinud Klaarika Kaldjärv), kus leidub ka selline kohake, mida on ehk Krista Mölderil kontekstis asjalik mainida: „Mitme viisi seas eimiskile vastu seista on üks paremaid teha pilte, tegevus, mida peaks varasest east lastele õpetama, sest see nõuab distsipliini, esteetikaõpetust, head silma ja kindlaid sõrmi. [---] igal juhul kui kaameraga ringi käid, on sul nagu kohustus olla tähelepanelik, mitte käest lasta seda päikesekiire ootamatut ja veetlevat pörget vastu vana kivi või tüdrukutirtsu jooksu, patsid õhus, kui ta tuleb poest leiva või pudeli piimaga.” (lk 59–60)

Näitusel „Sa olid lind” kohtame nii loodust kui ka kultuuri, võib isegi öelda, et näeme nende ühest teise üleminekute sujuvalt erinevaid astmeid. Saame muu hulgas kokku nii geomeetrilises mõttes korrastatuma ja päikesevalguses särava heki kui ka korratuma olekuga võsaga. Kuna oleme end näitusel juba justkui filmisõbraks maskeerinud, võiks see hekk tahta natuke meenutada Alain Resnais’ filmi „Eelmisel aastal Marienbadis” (1961) ja selle psühhoanalüüsist ning päikesest inspireeritud mämlabürinte.

Nagu meenutusedki, suhtuvad objektid Krista Mölderil fotodel oma vaatajasse delikaatselt ja pealetükkimatult.

Aga võiks ainult tahta, sest tegeliku meenutuseni see siiski ei jõua – ta kutsub esile meenutuse alged, millel on lootust mitte jääda kauaks püsima, vaid pigem ikka kaduda. Ilmselt siis selleks, et asenduda mõne uue muljega. Nagu meenutamisegegagi, suhtuvad üldse objektid Krista Möldereri fotodel oma vaatajasse delikaatselt ja pealetükkimatult. Nad isegi lubavad lahkelt endast mööduda. Aga nad lubavad ka vaatama jääda. Mida kauem sa fotot vaatad, seda enam võib hakata sinna tekkima müsteerium.

Lennukite ilu

Mitmel fotol näeme riidega kaetud purilennukeid angaarides seismas ja ootamas ilmselt aega, kui saavad tegudele ehk lendama asuda. Purilennukites on midagi moodsat – valge lennuk laugleb vaikselt taevas, mitte kuigi kõrgel maastikust. Võib-olla kukub ta alla, sest tema lend ega olek ei tundu millegipärast alati kuigi stabiilne. Võib-olla viib loodus ta kaasa, viib katastroofi (ühel pildil märkamegi vist tükikest lennukist). See on ohtlik mäng, mida tasub jälgida. Binokliga, mõne künka või majanurga tagant. Ja jällegi oleksime justkui mõnes Antonioni filmis. Aga juba mõnes teises. Ja meil on seda filmi vaadates natuke igav, aga selle ilu osas ei suuda vastu vaielda.

Mitmel fotol näeme riidega kaetud purilennukeid angaarides seismas ja ootamas ilmselt aega, kui saavad tegudele ehk lendama asuda. Purilennukites on midagi moodsat – valge lennuk laugleb vaikselt taevas, mitte kuigi kõrgel maastikust.
FOTO: HEDI JAANSOO

Krista Mölder on ka välja õppinud kartograaf ja kartograafilist oleme kohanud ka tema töödes. Võime ette kujutada, kuidas purilennuk lendab üle maastiku ja mida siis neil maastikel alla vaadates näha on. Seda laadi ülelennulisi pilte on Krista Mölder varem teinud. Nüüd pildistab ta lennukit.

Ka filmis „Blow-Up” on stseen, kus fotograafile tuuakse lennukipropeller. „Miks sul seda vaja on?” küsib naisterahvas (Vanessa Redgrave), kes on nüüd fotograafil külas, kuid kes pargis suudles mehega, kes hiljem mõrvati. Lihtsalt ilus, vastab fotograaf.